

Hoofdstuk 3   **Beleid waterschap Aa en Maas**

Dit hoofdstuk gaat in op het huidige visbeleid van het waterschap en de manier waarop de uitvoering van dit beleid plaatsvindt. Hierbij maken we een onderscheid tussen algemeen beleid waarbij vis/visserij een rol speelt én specifieke maatregelen en activiteiten gericht op de uitvoering. Per aandachtspunt komt het huidige beleid aan bod in relatie tot de doelstellingen van het waterschap.

Waterschap Aa en Maas streeft naar duurzame en veerkrachtige watersystemen. Dat betekent dat er voldoende water is (niet te veel en niet te weinig) van goede kwaliteit en dat mensen op een duurzame manier gebruik kunnen maken en kunnen genieten van het water. Voor alle wateren streeft het waterschap naar een gezonde en duurzame visstand. Dat wil zeggen dat de soorten die van nature in de oppervlaktewateren thuishoren er in natuurlijke aantallen en leeftijdsopbouw voorkomen.

Het waterschap juicht recreatief medegebruik, en daarmee dus ook sportvisserij, in haar gebied toe. Uiteraard moeten de negatieve effecten daarvan beperkt blijven. Wat betreft de sportvisserij wil het waterschap de sportvissers voldoende ruimte bieden om hun sport uit te kunnen oefenen.

In het kader van de realisatie van een duurzame visstand streven we er naar om de volgende situatie te realiseren ten aanzien van de visstand en de visserij:

- een gevarieerde visstand en evenwichtige populatieopbouw;
- een duurzaam visstandbeheer vanuit een samenwerking tussen verschillende belangengroeperingen, instellingen en organisaties;
- vangen en onttrekking van vis op een ecologisch verantwoorde manier, dat wil zeggen: rekening houden met de populatieopbouw en bescherming van de paaistand, en met gebruik van selectief vistuig;
- bovenstaand punt op een maatschappelijk verantwoorde manier waarbij andere (ecologische)doelen niet worden geschaad;
- een vereenvoudiging van de regelgeving en vermindering van de administratieve lastendruk voor zowel de sportvisserij als het waterschap (en andere betrokken overheden).

3.1 Aandachtspunt Ecologie

3.1.1 Algemeen

Binnen het aandachtspunt ecologie staat de vis (visgemeenschap) centraal. Er is een aantal factoren dat de samenstelling van de visstand in een water primair bepaalt. Dat zijn: de hoeveelheid nutriënten, de inrichting (watertype), de aanwezige vegetatie en de mogelijkheid tot migratie tussen verschillende leefgebieden. Bij de inrichtingsmaatregelen en herziening van het maaionderhoud die het waterschap uitvoert, 'lift' de vis mee.

De oeverinrichting, de vermindering van migratiebarrières en het maaibeheer zijn in de huidige situatie in feite de enige drie 'knoppen' waarop het waterschap kan sturen. Of de ecologische KRW doelen, gericht op vis, kan behalen. Onze mogelijkheden voor 'visstandbeheer' via verbetering waterkwaliteit en optimalisering vegetatie zijn begrensd. Dit komt door:

- systeemeigenschappen (kwel, natuurlijke en lage zuurstofgehalten e.d.);
- de huidige inrichting (smalle profielen);
- bestaande functies (onder meer landbouw, toevoer nutriënten en bestrijdingsmiddelen);
- kwantiteitsbeheer (peilen en stuwen).

Systeemeigenschappen en functies stellen grenzen aan de ambities met betrekking tot ecologische doelen, waaronder vis. Door specifieke inrichting en aanpassingen in beheer en onderhoud lift de vis mee. Als dit voldoende is om de KRW-doelen te bereiken, zullen er verder geen specifieke vismaatregelen nodig zijn.

Biologische doelen voor vis

In deze nota zijn streefbeelden op hoofdlijnen beschreven (zie intermezzo op pagina 14 en 15) voor de oppervlaktewateren in het beheersgebied van waterschap Aa en Maas met betrekking tot de visstand in sloten, beken en kanalen/weteringen. De streefbeelden zijn afgeleid uit de voorlopige biologische doelen voor vis uit de MEP's van het Maasstroomgebied (concept versie april 2007).

De hier beschreven streefbeeld hebben als functie om de discussie te voeren op het niveau van beleidsdoelen. Ze vormen het uitgangspunt voor het vernieuwde visserijbeleid. Dit beleid heeft tot doel om juridisch en bestuurlijk een kader te scheppen. Daarbinnen kunnen het waterschap en de sportvisserij samenwerken en eventuele belemmeringen wegnemen die het bereiken van de streefbeeld in de weg staan.

Illustratie van een snelstromende midden-/benedenloop (natuur), bron (voorbeeldboek ecologische doelen, KRW, maasstroomgebied Nederland, 2007)

De visgemeenschappen die van nature thuishoren in het beheergebied van Waterschap Aa en Maas zijn het best te begrijpen aan de hand van de fysisch-geografische kenmerken van het gebied. Globaal is ons waterschap in te delen in het rivieren-/poldergebied en de hogere zandgronden dat een bekenstelsel ontwaterd (zie gebiedsbeschrijving hoofdstuk 2.1 in deel B).

De visstand in het rivieren-/poldergebied is vooral gerelateerd aan natuur die van oudsher in de moerassen (en later slotenstelsels), uiterwaarden, nevengeulen en meanders voorkomen. Door de bedijking en inpoldering is deze natuur momenteel beperkt tot weteringen, sloten, delen van de uiterwaarden en oude rivierrestanten (meanders, wielen, plassen). Soorten die hier van nature thuishoren zijn vissen van stilstaande en plantenrijke wateren zoals de snoek. Deze soorten migreren in beperkte mate, bijvoorbeeld naar nieuw leefgebied of naar overwinteringsplekken. Dit zijn vaak diepe stukken. In de polder gaat het vooral om sloten en kanalen/weteringen.

Stromende wateren (beken) ontwateren van nature de hogere zandgronden. Hier komen stromingsminnende vissen voor. Dit kunnen grote vissoorten zijn die grotendeels op de Maas verblijven (winde en kopvoorn). Die zijn voor hun paaigebied afhankelijk van de beken en trekken daar in het voorjaar naar toe. Daarnaast is het bekensysteem zelf belangrijk leef- en paaigebied voor veel typische beekvissen als de beekprik en rivierdonderpad. Kleine beekjes en bovenlopen zijn belangrijk voor kleine beekvissen als het biermpje en de riviergrondel. Kenmerkend voor de beekvissen ten opzichte van de poldervissen is dat zij meer en over langere afstanden trekken dan poldervissen. Een deel van de hogere zandgronden is van oudsher bedekt met hoogveen. Hier komt van nature geen vis voor door het zure water.

In een beek komen van nature andere vissoorten voor dan in poldersloten en weteringen.

In het beheersgebied van district Hertogswetering ligt de potentie voor het overgrote deel van het gebied heel anders dan in de districten Raam, Boven- en Beneden Aa. In het poldergebied van Hertogswetering stromen de weteringen nauwelijks of zijn zelfs stagnant. Het gebied is vooral van betekenis voor Eurytope en Lymnofiele soorten. In deze wateren gaat het er vooral om dat alle habitats in een leefgebied aanwezig zijn. Als de leefgebieden groot genoeg zijn (ontsnipperd), zijn er verder geen migratiemaatregelen nodig. Het betreft dan migratie naar onder meer voedselgebieden, overwinteringgebieden, rustgebieden en om herkolonisatie. Soorten als de snoek, baars en blankvoorn vertonen dergelijk trekgedrag.

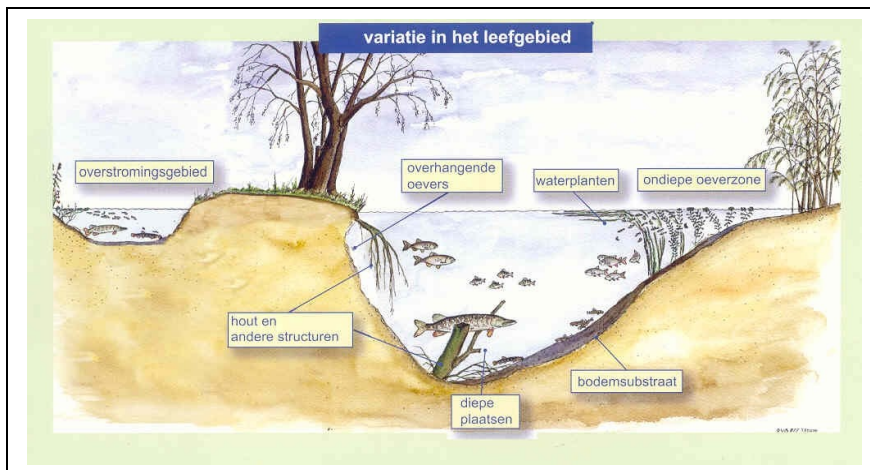
De migratie van rheofiele vissoorten vanuit de Maas speelt in het gebied van district Hertogswetering alleen een rol bij de monding van de Dieze (gekanaliseerde Dieze/Oude Dieze) ter hoogte van Crèvecoeur als monding van rivier de Aa (Aa-systeem). Desondanks is migratie van vis ook in dit district in algemene zin van betekenis.

In de vele genormaliseerde (kunstmatige) oppervlaktewateren in het zandgebied van Raam, Boven- en Beneden Aa zijn stroominnende soorten minder vertegenwoordigd dan in de enkel meer natuurlijke beken. Vooral kleinere rheofiele soorten (riviergrondel, bermpje) hebben hier belang bij de realisatie van migratiemogelijkheden. Vooral soorten uit langzaam stromend plantenrijk water zoals zeelt, snoek, ruisvoorn en kroeskarper profiteren van lokale migratiemogelijkheden (vergroten leefgebied). In de beken met rechtstreekse mondingen in de Maas en een bovenloopsysteem zijn migratiemogelijkheden over de volle lengte van de beek van groot belang een voor beken natuurlijke visstand (paai- en opgroei gebied) te bereiken.

3.1.2 Uitvoering

In 2009 vindt de vaststelling plaats van de biologische doelen voor onze oppervlaktewateren. Dat gebeurt vanuit de KRW (GEP/MEP). Deze doelen vormen de basis voor de in watergangen noodzakelijke maatregelen. Uitwerking hiervan in het kader van de KRW zal in de komende twee jaar plaatsvinden. Aan de hand van de resultaten van het 'Gebiedsproces' (integraal proces voor het in beeld brengen van maatregelen in het kader van de KRW) zal blijken welke inspanning noodzakelijk zijn voor het betreffende watersysteem. Het hieruit voortkomende maatregelenprogramma moet in 2012 operationeel zijn. We denken dat deze maatregelen in grote mate overeen komen met de huidige maatregelen die het waterschap neemt voor het op orde krijgen van het watersysteem. De te treffen maatregelen uit deze nota zijn dan ook een thematische detailuitwerking van de KRW-doelen voor vis. Bij de realisatie gaat het in eerste instantie (periode 2007-2009) om zogenaamde 'geen spijtmaatregelen' (KRW-proof).

Het menselijk handelen is de belangrijkste oorzaak van het verdwijnen van specifieke aquatische habitats. Peilfluctuaties, normalisatie, intensief beheer en eutrofiering en hun effecten op het habitat van vissen laten dat zien. Met deze habitats zijn ook de kenmerkende soorten van deze habitats in sterke mate afgenomen. Maatregelen moeten zich richten op het bereiken van een geschikte leefomgeving voor de van nature aanwezige vis. Doelstelling daarbij is een natuurlijke waterstand die hoort bij het watertype. Middelen daartoe zijn het scheppen van de juiste randvoorwaarden (inrichting, beheer en onderhoud) waarbij de ontwikkeling van de gewenste visfauna via een natuurlijke weg kan verlopen.

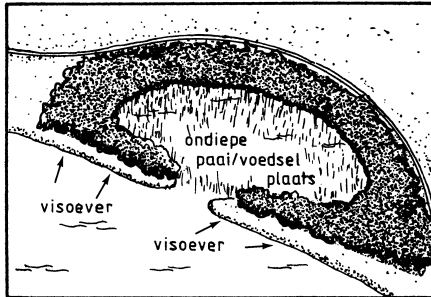
(bron: basisboek visstandbeheer, Sportvisserij Nederland, 2007)

Inrichting

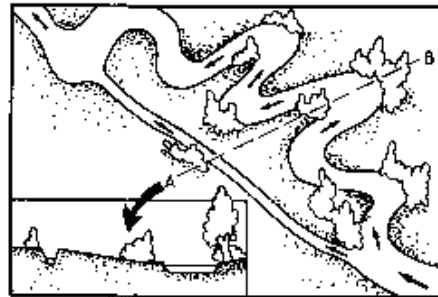
In de meeste delen van het stroomgebied zijn de leef-, paai- en opgroeimogelijkheden beperkt. Een goede structuurdiversiteit van de oevers is van belang voor een gevarieerde en duurzame visstand. Herinrichting van de oevers schept goede voorwaarden voor de visstand. Oever- en watervegetatie zijn voor veel vissoorten essentieel als paai- en opgroei gebied. De huidige gerealiseerde inrichting (5 % aangepaste oever) is nog niet toereikend om de KRW-doelstellingen (GEP) voor ecologie/vis te realiseren. We nemen aan dat we met het aanleggen van 25% natuurvriendelijke/duurzame oevers (700 kilometer hoofdwaterlopen) vóór 2027 de geformuleerde GEP kunnen realiseren.

Ook wateren die vanuit de KRW-invoeren niet behoren tot de aangewezen waterlichamen, kunnen voor vis wel van grote ecologische betekenis zijn (bijvoorbeeld paai gebied). Voor vis moeten we de

watersystemen dan ook als geheel bekijken. Kwalitatief is duidelijk dat de aanleg van duurzame en natuurvriendelijke oevers bijdraagt aan het realiseren van GEP-doelen. De ecologische eisen van de verschillende vissoorten in relatie tot de inrichting zijn hierbij bepalend. Binnen herinrichtingprojecten en beekherstelprojecten kunnen we de verbetering een belangrijke impuls geven.

paaiplaats
(bron: handboek vormgeving en inrichting viswater, LNV 1990)

piekafvoeren gaan langs het verkorte traject

Peilregulatie

Habitatverlies als gevolg van vermindering stroming:

Stuwen in beken hebben invloed op de stromingskarakteristiek en daarmee op de kwaliteit van het vishabitat. Door de aanwezigheid van stuwen wordt het water in de beek opgestuwd. Dit kan met name in de zomermaanden leiden tot een verminderde stroming of het zelfs het geheel wegvallen van de stroming. Omdat beekvissoorten afhankelijk zijn van continu stromend water, verdwijnen deze soorten of weten zich nog slechts op enkele trajecten te handhaven. Het zoveel mogelijk vasthouden van water in de beken (WB21) en de verdrogingbestrijding vormen in dit opzicht een bedreiging voor de visstand. Bij de locatiekeuzes voor waterberging en verdrogingmaatregelen moeten we hiermee rekening houden.

Vissterfte als gevolg van passage door gemalen:

Als gevolg van passage door gemalen vindt vissterfte plaats op de trekroute van beken naar de Maas en binnen poldergebieden. Vooral schieraal ondervindt hiervan grote hinder. Daarbij moeten we rekening houden met het cumulatieve effect van meerdere gemalen op de trekroute. Het is niet bekend in hoeverre dit probleem een bedreiging vormt voor de visstand. Het is daarnaast een ongewenste situatie vanuit dierenwelzijn. Overschakeling naar visvriendelijke pompsystemen kan vissterfte door gemalen verkleinen en misschien zelfs voorkomen.

Onderhoud; maaien

Minstens zo belangrijk als een natuurlijke inrichting van het watersysteem is het beheer daarvan. Met onderhoudsmaatregelen zoals maaien en baggeren beïnvloedt het waterschap de water- en oevervegetatie en de structuren op de waterbodem. Het onderhoud van watergangen dat het Waterschap Aa en Maas uitvoert, is gebaseerd op de ecologische en hydrologische hoofdfuncties die in het beleid van het waterschap zijn opgenomen. Denk daarbij onder meer aan ecologische waarde, afvoer en peilregulatie.

We streven vanuit het project 'Beheerplan watergangen' een verbetering van de ecologische condities na. Verbetering van de leefmogelijkheden voor vis is hierbij een onderdeel. We onderhouden al een groot deel van de waterlopen waar herinrichtingprojecten hebben plaatsgevonden, zoals evz en beekherstel, natuurvriendelijker. Ook de aanleg van flauwe oevers of waterbergingsprojecten biedt de kans om het onderhoud extensiever en daarmee visvriendelijker uit te voeren. Want daardoor is meer ruimte ontstaan in het profiel van de waterloop.

Onderhoud; baggeren

Baggeren als activiteit verstoort het leefgebied van vissen. Maar het draagt ook bij aan geschikte schuilplaatsen en overwinteringsgebieden voor vissen. Baggeren ten behoeve van achterstallig onderhoud speelt vooral in het stedelijk gebied. Baggeren in het buitengebied als

visgerichte maatregel is minder noodzakelijk. Op basis van de gedragscode¹ baggeren we visvriendelijk.

Waterkwaliteit

Vissterfte als gevolg van een structureel kwaliteitsprobleem komt in ons beheersgebied in feite niet voor. Calamiteiten zijn er incidenteel, bijvoorbeeld als gevolg van (riool)overstorten. De waterkwaliteit voor vissen is in een groot deel van het gebied nog niet optimaal. De verbeteringsmogelijkheden vanuit het perspectief van het waterschap zijn echter gering. Verbetering van de waterkwaliteit specifiek om visdoelen te realiseren, is niet noodzakelijk.

Belangrijkste knelpunten voor vis zijn lage zuurstofgehalten, weinig doorzicht en hoge ijzer- en ammoniumgehalten. Oplossingsmogelijkheden voor deze problemen brengen we integraal met partners in beeld in het zogenaamde Gebiedsproces. Dit is een proces waarin we vanuit de opgaven vanuit de KRW, Waterbeheer 21^e eeuw, Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime kijken naar maatregelen die zijn gericht op het realiseren van vastgestelde doelstellingen.

Vismigratie

Het belangrijkste knelpunt op dit moment voor de realisatie van de visgerelateerde biologische doelen uit de KRW is de verbinding met de Maas. Ook de verbinding tussen de deelpopulaties binnen stuwvakken is een knelpunt. De visstand laat zien dat er wel kenmerkende soorten zijn maar dat die nog te klein in aantal zijn en hier en daar ontbreken (weergave huidige toestand in relatie tot streefbeeld).

De aandacht moet daarom ook vooral gericht zijn op het verbeteren van verbindingen. Daar zit naar verwachting de winst in. Dit betekent niet per definitie dat ook vrije migratie tussen stroomgebieden gewenst is. Naast de meest voor de hand liggende migratie-barrières (stuwen en gemalen) kunnen ook de waterkwaliteit (toxische stoffen) en de afwezigheid van schuilplaatsen barrières vormen voor migratie.

Vanuit de doelen van de KRW worden er aanvullende eisen gesteld aan de inrichting. Die zijn vooral voor het realiseren van een 'complete' visstand met zoetwatersoorten van belang. Per stroomgebied moeten er vanuit de hoofdloop één of meer goed intrekbare afwateringspunten met verbinding naar het achterland zijn. Dit houdt in dat:

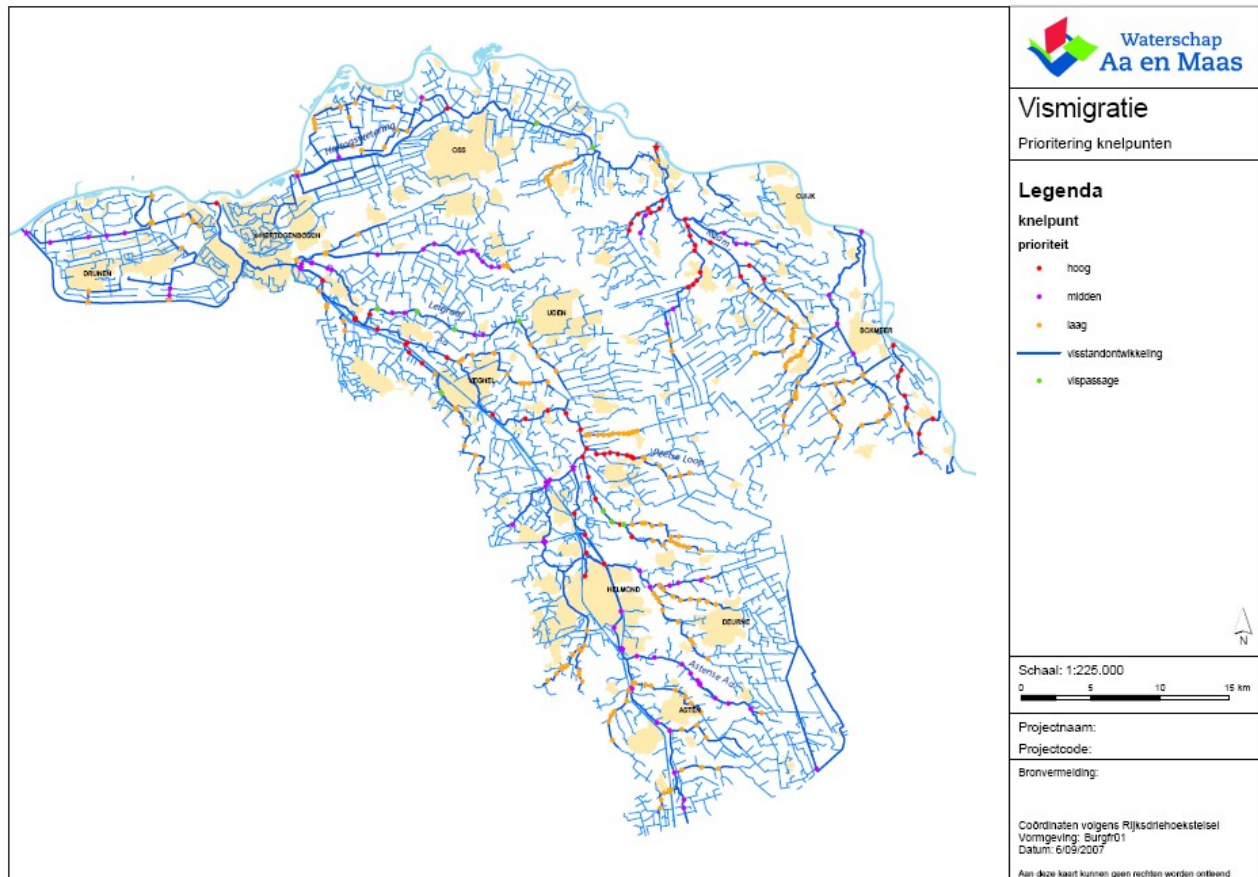
- alle locaties uiterlijk in 2015 (met uitloopt tot 2027) optrekbaar zijn voor glasaal en kenmerkende reofiele soorten;
- een aanzienlijke beperking van de sterfte onder schieraal en reofiele soorten dat naar de Maas trekt als gevolg van passage die gemalen bewerkstelligen.

Bij de keuze van locaties voor verbinding van stroomgebieden is het belangrijk na te gaan of er niet onverwachte negatieve effecten ontstaan, zoals het voorkomen van bijzondere vissen in het te verbinden oppervlaktewater (concurrentie).

Isolatie en verbinding

Uitgangspunt in deze nota is dat de vrije migratie van vis positief is en moet worden verbeterd. Toch hebben sommige soorten juist ook baat bij isolatie. Er zijn zelfs soorten waarbij isolatie een voorwaarde lijkt voor het kunnen voorkomen van de soort. Het betreft veelal soorten die gevoelig zijn voor predatie of voedselconcurrentie. Of soorten die zijn gebonden aan sterk begroeide (verlandende) wateren zoals poelen, vennen en petgaten. De vissoorten die hierin leven, waarvan enkele ook op Rode Lijst en in de FF-wet zijn opgenomen, hebben hun levenswijze vaak volledig aangepast aan een geïsoleerde bestaan. Verplaatsing van deze soorten over grotere afstanden gebeurt vaak via watervogels (eistadium) of door de waterstroming (bij inundatie van hoger gelegen poelen). De achteruitgang van deze soorten heeft daarom ook meer te maken met het verdwijnen van het geschikte leefgebieden dan met vismigratie. Deze nota heeft daarom vooral betrekking op de wateren die van nature in open verbinding met elkaar staan.

¹ De Flora- en Faunawet (FF-wet) beschermt het leefgebied (habitats) van een aantal vissoorten. De aanwezigheid van FF-wet soorten kan noodzaken tot een andere uitvoering van maaien en baggeren. De Unie van Waterschappen heeft hiervoor een gedragscode opgesteld. FF-wet soorten zijn tot nu toe niet in het beheergebied aangetroffen. Het waterschap volgt voor haar beheer en onderhoud deze gedragscode.

Kaart 2. Overzichtskaat watergangen die van belang zijn voor vismigratie en barrières. (zie kaart bijlage 3)

Herstel vismigratie hellend zandgebied

Ons steven is om per hoofdstroomgebied voor 2015 ten minste één optrekbaar opening te hebben gemaakt voor vis. Hierbij vormen de beeksystemen die ook voor reofiele soorten van belang zijn een prioriteit. Om verdere doortrekmogelijkheden van reofiele soorten als rivierprik en aal naar het achterland veilig te stellen, streven we naar een vrije migratie tussen Maas en beken (stromende wateren). Dit betekent dat we de migratieknelpunten in de (trek)routes tussen de beken en Maas geheel oplossen. Dit betekent ook dat we geen verdere versnippering van de beeksystemen toestaan (stand-still principe). Daarnaast maken we de beken zelf van benedenloop tot bovenloop optrekbaar voor vis. We houden rekening met de (potentiële) ontwikkelingsmogelijkheden van de beken.

Naast de reofiele soorten profiteren ook eurytope soorten van deze maatregelen. Zo kunnen de beekvissoorten zich vrij door de beeksystemen verplaatsen en kunnen soorten als snoek de beken benutten als paai- en opgroeigebied. We streven geen vismigratie tussen verschillende bemalingsgebieden onderling na.

Herstel vismigratie vlakke poldergebieden

In de poldersystemen liggen talloze kunstwerken als stuwen en gemalen. Het is vanuit het streven naar een gezonde, en duurzame vispopulaties absoluut niet noodzakelijk en ook niet de bedoeling dat we al deze kunstwerken optrekbaar maken voor vis. Dit nog afgezien van de financiële haalbaarheid daarvan. We maken kunstwerken pas optrekbaar voor vis als die de ontwikkeling van een gezonde en duurzame visstand in de weg staan en/of als we daar een beduidend grote meerwaarde mee kunnen bereiken. Daarbij houden we tevens rekening met belangen van natuur en milieu.

In dit kader streven we onder meer naar:

- het zoveel mogelijk optrekbaar maken van natuurgebieden die in de polder liggen, wateren met een hoge natuurwaarde en nieuw te ontwikkelen stedelijk water;
- geen verdere versnippering van de grote, open poldersystemen (stand-still principe);
- het beperken van sterfte onder de trekkende schieraal en andere soorten als gevolg van passage door gemalen.

Bij de uitvoering van werken wordt hiervoor aandacht gevraagd, onder meer door:

- het opnemen van maatregelen ter bevordering van vismigratie en aanleg paaiplaatsen
- visgerelateerde maatregelen integreren bij de uitvoering van herprofilering watergangen (habitatverbetering) en herinrichtingprojecten
- visgerelateerde maatregelen integreren bij het opstellen en uitvoeren van beheersplannen
- visgerelateerde maatregelen integreren bij het regulier beheer en onderhoud oppervlaktewateren.

Zo herstellen we beken in hun 'oude' luister, leggen we vispassages aan en worden adequate beheersmaatregelen genomen.

Principetekening van de gevolgen van maatregelen op de visstand in stromende wateren. De tekening representeert een riviertje of beek.

(bron: basisboek visstandbeheer, Sportvisserij Nederland, 2007)

Herstel beekmondingen

Op regionaal niveau verbinden beekmondingen populaties en vormen stepping-stones langs de Maas. Lokaal zijn beekmondingen habitats op zich. Deze nota gaat niet nader in op de streefbeelden en de te nemen maatregelen voor de beekmondingen. Hiervoor verwijzen we naar het rapport 'Streefbeelden en herstelmaatregelen van beekmondingen in het Maasdal' (maart 2007) en de daaruit voortvloeiende projecten. Het samenwerkingsverband met Rijkswaterstaat, waterschappen Roer en Overmaas en Peel en Maasvallei én de terreinbeherende instanties voeren dit rapport uit. Deze partijen ondertekenden op 5 oktober 2006 in dit kader tijen het convenant 'Herstel & inrichting beekmondingen Maas'.

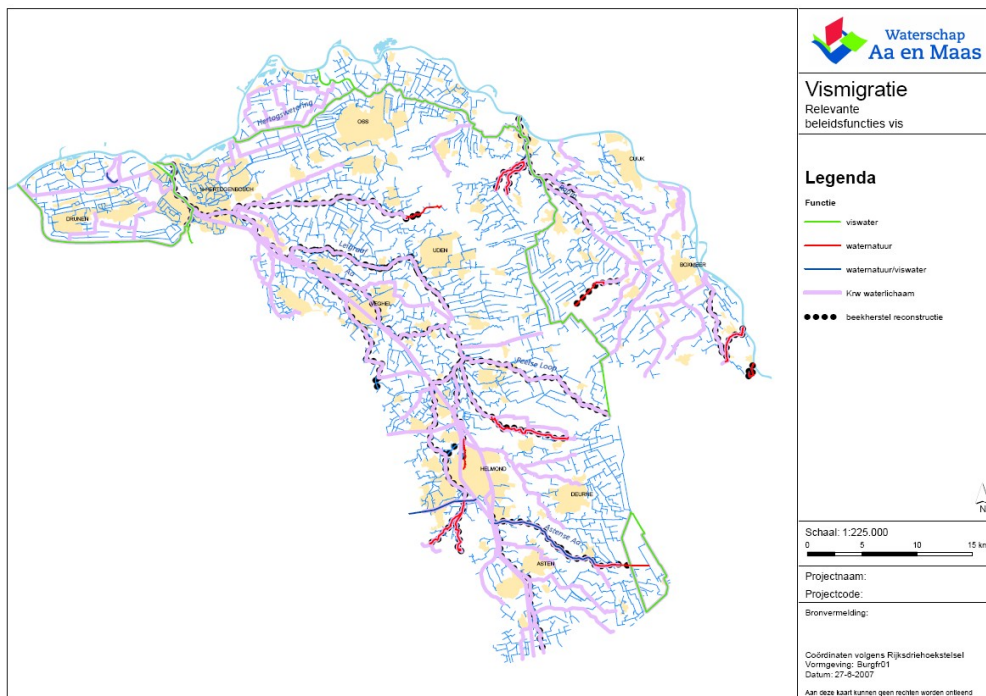
3.1.3 Strategie realisatie maatregelen voor vis

Van Specifieke doelstellingen naar integrale maatregelen

Het waterschap streeft in alle oppervlaktewateren naar een gezonde, veerkrachtig en duurzaam systeem voor mens, plant en dier. Er is een aantal wateren waarvoor het waterschap, naast deze basiskwaliteit, specifieke doelstellingen heeft. Van deze wateren is er een aantal dat in het bijzonder van belang is voor een gezonde en natuurlijke visstand. Deze waterlopen zijn op kaart 3 weergegeven. Het betreft de waterlopen die in het provinciaal en waterschapsbeleid (WHP en WBP) de volgende functietoekenning hebben:

- viswater
- waternatuur
- beekherstel (benoemd in de Reconstructie-plannen)

Daarbij komen alle waterlopen die vanuit de KRW als waterlichaam zijn benoemd.

Kaart 3

Tweesporen aanpak

We hanteren een tweesporen aanpak om de visdoelen te bereiken bij de streefbeeldende hore bij de hiervoor genoemde functies. Het betreft een **algemeen** (generiek) spoor. Dat gaat uit van het standstill-beginsel en heeft in principe betrekking op alle oppervlaktewateren binnen het beheersgebied. Daarnaast is er een (specifiek) **gebiedsgericht** spoor. Dat gaat uit van het planmatig oplossen van de migratieknelpunten die in deel B van deze nota concreet staan benoemd. Dit spoor heeft dus uitsluitend betrekking op de in het kader van deze nota aangewezen prioritaire waterlopen en gebieden, zoals uitgewerkt in deel B van deze nota.

N.B. Reconstructie zandgronden

Een derde (noodzakelijk) spoor in het herstel van vismigratie betreft het herstel van vishabitat. Dit spoor is in het kader van deze nota echter niet verder uitgewerkt. Verondersteld is dat het herstel van het vishabitat integraal onderdeel uitmaakt van inrichtingsprojecten zoals beekherstel. Dat is een onderdeel van het uitvoeringsprogramma reconstructie (bestaande afspraken). Daarnaast gaat het deel uitmaken van het uitvoeringsprogramma KRW-doelen. Daarmee is de realisatie veilig gesteld. In de reconstructieplannen is het herstel van beeksystemen een belangrijk thema. In een natuurlijk beekstelsel hoort een bepaalde visstand thuis. Beken met die doelstelling zijn daarmee belangrijk voor het vismigratieplan. De reconstructiedoelen moeten in 2016 zijn bereikt. Daarbij geldt de volgende fasering voor wat betreft de uitvoering, in volgorde van urgentie: fase 1 (2005-2008), fase 2 (2009-2012) en fase 3 (2013-2016).

Hieronder staan de beide sporen nader toegelicht.

Algemeen spoor

Met het algemene spoor beogen we dat:

1. er in principe geen verdere achteruitgang optreedt als gevolg van verdere versnippering en afsluiten van migratieroutes voor vis, en
2. de kansen voor herstel van de vismigratiemogelijkheden ook daadwerkelijk benutten.

Met het 'stand still-beginsel' bedoelen we dat we in principe geen nieuwe migratiebelemmeringen voor vis mogen opwerpen. Bij nieuwbouw, renovatie of onderhoudswerkzaamheden onderzoeken we in ieder geval het nut en de noodzaak voor het optrekbaar maken van het betreffende kunstwerk voor

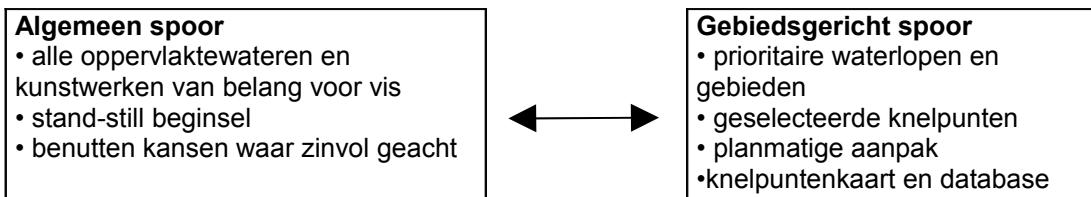

vis. Naast ecologische aspecten houden we hierbij tevens rekening met de technische mogelijkheden en de belangen van natuur en sportvisserij.

Gebiedsgericht spoor

Het algemene spoor biedt geen mogelijkheden voor een gestructureerde (planmatige) aanpak van de vismigratieproblematiek. Hiervoor is het noodzakelijk dat we per deelstroomgebied de migratieknelpunten voor vis concreet in kaart brengen en dat we daaraan een prioritering hangen. Dit is verder uitgewerkt in deel B van deze nota. Met het gebiedsgerichte spoor beogen we een gestructureerde aanpak van de binnen de prioritare gebieden en waterlopen gelegen vismigratieknelpunten. In deze nota hebben we daarom naast het in kaart brengen van deze knelpunten alvast een eerste aanzet gedaan om tot een prioritering en fasering te komen voor de komende acht jaar (zie deel B).

Aanpak vismigratie waterschap Aa en Maas volgens het voorgestelde twee sporen aanpak

Migratiemaatregelen

De opgave voor het oplossen van knelpunten voor vismigratie zijn in deel B nader uitgewerkt en in beeld gebracht. Het gaat om in totaal 334 knelpunten, waarvan we er al tien hebben uitgevoerd. Vervolgens zijn de knelpunten geprioriteerd. De prioritering gebruiken we om de knelpunten in te delen in drie uitvoeringsfasen:

- 2007-2009, 63 knelpunten met hoge prioriteit, gekoppeld aan lopende afspraken (WHP/reconstructieplan);
- 2010-2015, 65 knelpunten met hoge en midden prioriteit, gekoppeld aan afspraken die we maken in het Gebiedsproces;
- 2015-2027, 196 knelpunten met midden en laagste prioriteit, gekoppeld aan afspraken die we maken in het Gebiedsproces; hierbij is het logisch dat we de knelpunten met een lage prioriteit nog eens nader bekijken.

Het is noodzakelijk om de aanpak van vismigratie-knelpunten op een vergelijkbaar niveau uit te voeren als de ecologische verbindingszones. De complexiteit en omvang van maatregelen is gebaat bij een projectmatige aanpak ondersteund door een goed werkproces.

Ambitie

Om alle 324 nog resterende barrières op te heffen (einddatum KRW 2027) is een gemiddelde inspanning van 16 passages per jaar nodig. Verondersteld is dat we met de realisatie van de knelpunten met een hoge prioriteit (63 knelpunten, gemiddeld 8 per jaar) een hoog ecologisch effect mogen verwachten. Dit is tevens de achterliggende gedachte van de bestaande afspraken, het uitgangspunt voor prioritering in WHP en de reconstructieplannen.

We hebben de resultaten van de huidige maatregelen nog slechts beperkt onderzocht. De onderzoeksbehoefte zoals staat beschreven in hoofdstuk 4 van deze nota kan sturend werken op de maatregelen die we in de toekomst nemen. De nu nog beperkte ambitie creëert de komende periode ruimte voor het vergroten van inzicht in de doelmatigheid en effecten van getroffen maatregelen. Deze inzichten hebben een sturende werking en dat benutten we voor de verdere prioritering van maatregelen (vanaf 2015).

3.2 Aandachtspunt visrecht en medegebruik

3.2.1 Algemeen

Visrecht

Het eigendom van het visrecht ligt bij de eigenaar van de ondergrond van het oppervlaktewater. Dat visrecht kunnen we verhuren. Op deze verhuurconstructies zijn de bepalingen uit de Visserijwet van toepassing. De verhuur van visrechten is geheel privaatrechtelijk. Met het opnemen van aanvullende voorwaarden in de huurovereenkomst heeft het waterschap de mogelijkheid sturend en regulerend op te treden.

De huurovereenkomsten zijn afgesloten voor termijnen van zes jaar. Zonder overeengekomen wijzigingen is door het continuatierecht sprake van automatische verlenging (Visserijwet). De Kamer voor de Binnenvisserij moet nieuwe huurovereenkomsten goedkeuren (Visserijwet). Waterschap Aa en Maas geeft geen visvergunningen uit. De Visserijwet kent verschillende generieke en specifieke regelgeving ten aanzien van de bescherming van vissen en de regulering van de visserij. De Visserijwet is van toepassing voor alle oppervlaktewateren van het waterschap.

De wettelijke voorschriften die het Rijk heeft bepaald (Visserijwet 1963) zijn in deze Nota Visstand- en visserijbeleid niet opgenomen. Die gelden voor iedere huurovereenkomst en iedere visser afzonderlijk.

Het waterschap verhuurt van vrijwel alle hoofdwateren in eigendom het visrecht aan de sportvisserij. Het waterschap streeft naar harmonisatie van de verschillende huurovereenkomsten van het visrecht.

Visstandbeheercommissie (VBC)

In het beheersgebied van de districten Boven Aa en Beneden Aa is de regionale belangenbehartiging van de sportvisserij (visrechthebbende) verdeeld over twee beheerseenheden. Dit zijn Beheerseenheid Grote Wetering, Nieuwe Aa, Leijgraaf én beheerseenheid De AA. Deze beheerseenheden fuseren per 1 januari 2009 tot één beheerseenheid. In het beheersgebied van de districten Hertogswetering en Raam is het visrecht verhuurd aan Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Nederland. Deze federatie heeft tevens, als onderdeel van Sportvisserij Nederland, een adviserende rol voor het overgrote deel van de hengelsportverenigingen in het beheersgebied.

De visstand is voor het behalen van de KRW-doelen een belangrijke graadmeter. De zorg voor de visstand is een gezamenlijk belang én een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de sportvisserij en het waterschap als waterbeheerder. Het is daarom belangrijk dat er een goede afstemming plaatsvindt tussen waterbeheerder en sportvisserij.

Het instellen van een regionale Visstand Beheercommissie (VBC) verbetert de samenwerking. Hierin werken de verschillende partijen die bij het visstandbeheer zijn betrokken (sportvissers en de natuur- en waterbeheerders, er komt géén beroepsvisserij voor in het beheersgebied van waterschap Aa en Maas) samen. Doel is om afspraken te maken over de manier waarop men de visstand in een bepaald gebied en binnen bepaalde randvoorwaarden moet beheren en hoe deze kan worden bevist. Hiertoe stelt de VBC een visstandbeheerplan op. Onderdeel van dat beheerplan is het visplan. Daarin staan de afspraken over het recreatief bevissen van de gehele visstand door de hengelsport.

Visstandbeheerplannen

Op grond van hun verantwoordelijkheid als visstandbeheerder hebben de Beheerseenheid de Aa, Beheerseenheid Groote Wetering, Nieuwe Aa en Leijgraaf een visstandbeheerplan voor het stroomgebied van de Aa opgesteld. Dat geldt voor de periode 1998-2004. De Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Nederland heeft dit gedaan voor het voormalige beheersgebied van waterschap De Maaskant voor de periode 2001-2010. Beide deden dat in samenspraak met het waterschap. De hoofddoelstellingen van de beheersplannen voor de visstand kunnen als volgt worden samengevat:

Het optimaliseren van de visstand door middel van activiteiten en maatregelen. Daarbij rekening houdend met de ecologische mogelijkheden van het water, de wensen vanuit de sportvisserij en functietoekenningen vanuit de overheid.

Het toekomstig beheer van de visstand en de visserij moet gaan aansluiten bij de biologische doelen opgesteld in het kader van de Europese KRW. De huidige visstandbeheerplannen moeten we, daar waar nodig, daarmee in overeenstemming brengen.

De realisatie van natuurvriendelijke oevers vormt een toenemend knelpunt voor de sportvisserij. Voor de sportvisser neemt hierdoor de bereikbaarheid van het water af. Het waterschap heeft toegezegd om in overleg met de visserij te zoeken naar oplossingen voor de in beide plannen vastgestelde knelpunten. Dit voornemen is nog niet geconcretiseerd.

Recreatief medegebruik

Het waterschap heeft een algemeen beleid vastgesteld ten aanzien van recreatief medegebruik. Hierin noemen we de sportvisserij als medegebruikers van wateren en oevers. Dit houdt in dat het waterschap medewerking verleent aan het beoefenen van sportvisserij op haar wateren.

Aspecten als fysieke bereikbaarheid en bevisbaarheid zijn voor de visserij belangrijk. De sportvisserij stelt specifieke eisen aan de bevisbaarheid, zoals de vegetatie op de oevers. Het waterschap maakt lokaal afspraken over aanpassingen van de inrichting en het maaibeheer in relatie tot de bevisbaarheid met de betreffende huurder van het visrecht.

De wedstrijdvisserij maakt ook van een aantal wateren gebruik. Het waterschap ziet wedstrijdvisserij als een intensieve vorm van recreatief medegebruik. We vragen daarvoor met betrekking tot andere belangen (onder meer natuur en kanovaart) om specifieke regelgeving (regulering) en inrichting.

Sportvissers hebben als lid van de hengelsportvereniging die het visrecht huurt, toegang tot het eigendom van het waterschap (oever en water) voor zover dit noodzakelijk is voor het bereiken van het viswater. Toegangswegen en onderhoudspaden moeten hierbij vrij blijven van obstakels.

3.2.2 Uitvoering

Visrechtensituatie

De ligging van de visrechten is recent geïnventariseerd en gedigitaliseerd in de GIS-omgeving. De data stellen we beschikbaar aan het landelijke Visrechten GIS-bestand van Sportvisserij Nederland beschikbaar worden gesteld.

Huurovereenkomsten

In de huurovereenkomsten staan bijzondere voorwaarden (beperkingen).

Momenteel zijn er nog veel verschillende huurovereenkomsten met veel verschillende hengelsportverenigingen en overkoepelende organisaties. Het waterschap is van plan om de visrechten eenduidig te verhuren (harmonisatie huurovereenkomsten). Op die manier kunnen we het visstandbeheer van de diverse wateren beter op elkaar afstemmen.

We stemmen de verhuur van visrechten af op het behalen van een gezond leefmilieu voor vissen en een gezonde visstand in overeenstemming met de KRW. Zo kunnen we voldoen aan de eisen van de (Europese) overheid en de functie viswater. Hiertoe zullen, indien van toepassing en in overleg met de visrechtelhebbers, voorwaarden in huurovereenkomsten wijzigen of worden toegevoegd.

Het aandeel wateren waarbij het eigendom niet bij het waterschap ligt, is met name in het stedelijk gebied aanzienlijk. Het waterschap kan met betrekking tot deze wateren via het privaatrecht en visserijwet geen invloed uitoefenen op het visserijbeheer. En dus ook niet op de visstand. Gelet op de verantwoordelijkheid die het waterschap heeft ten aanzien van de visstand en het open karakter van het watersysteem, is het wenselijk dat we de randvoorwaarden over de visserij op elkaar afstemmen. Het waterschap zal initiatieven nemen om te komen tot afstemming en harmonisatie van huurvoorwaarden in overeenkomsten van andere eigenaren van oppervlaktewater, met name gemeenten.

Visstandbeheercommissie (VBC)

Waterschap Aa en Maas streeft naar het instellen van één Visstandbeheercommissie (VBC) binnen haar beheergebied voor het vormgeven van het visstand- en visserijbeheer. We willen dat die commissie uiterlijk 1 januari 2009 er staat. De VBC formuleert uitgangspunten voor duurzaam beheer en de ruimte voor en manier van visstand- en visserijbeheer in een visstandbeheerplan. Dit doen ze door het samenvoegen en actualiseren van bestaande visstandbeheerplannen.

Taken van de VBC zijn:

- het bevorderen van een gezamenlijk, planmatig integraal visstandbeheer;
- het behouden en vergroten van de ecologische kwaliteit van viswateren.

Recreatief medegebruik

De sportvisserij heeft in de visstandbeheerplannen en de Gebiedsvisie Sportvisserij Oost een aantal fysieke knelpunten benoemd en maatregelen voorgesteld om de mogelijkheden voor de sportvisserij te verbeteren. Een deel van de knelpunten hangt samen met de realisatie van natuurvriendelijke oevers. Voor de sportvisser neemt hierdoor de bereikbaarheid van het water af.

We kijken binnen de herinrichtingprojecten van het waterschap, in overleg met de sportvisserij, naar oplossingen hiervoor. Dit voornemen is nog niet structureel geconcretiseerd.

(bron: basisboek visstandbeheer, Sportvisserij Nederland, 2007)

3.4 Aandachtspunt communicatie Algemeen

Communicatie met specifieke belanghebbenden en het 'grote publiek' is voor het waterschap van belang. De onderwerpen vis en visstand bieden goede communicatiemiddelen met de omgeving. In de huidige communicatie over het waterbeheer speelt vis nog geen rol van betekenis; niet als communicatiedrager in de beleving van water, niet als specifiek onderwerp. 'Vissen' hebben wel potentie op communicatief gebied, waarschijnlijk meer dan de andere ecologische componenten (fytoplankton en waterplanten).

Zo accepteert de maatschappij vissterfte/ dode vissen in een water niet meer. Dat doet afbreuk aan het gewenste imago van het waterschap. Vissen kunnen een bijdrage leveren aan een positief beeld bij de burger over de besteding van waterschapsgelden.

De vertegenwoordiging van de belangen van de sportvisserij is historisch verdeeld over drie gebieden. De grenzen van deze gebieden blijken niet geheel aan te sluiten op de praktijk van het waterbeheer, de waterschapsdistricten. Voor allerlei zaken rondom visstandbeheer, zoals beheer van water en oever en inrichting (mogelijkheden voor migratie) is het waterschap de belangrijkste gesprekspartner. Daarom is er voor het visstandbeheer in algemene zin een centrale aansturing vanuit het hoofdkantoor. Voor zaken die voortkomen uit het dagelijks operationeel (peil)beheer en uitvoeringsprojecten blijft het betreffende district eerste aanspreekpunt. (Zie hiervoor ook bijlage 2, Vis & sportvisserijoverleg Oost-Brabant uit 'Gebiedsvisie sportvisserij Oost Brabant'.)

Uitvoeren

Waterschap Aa en Maas streeft naar een open communicatie met de sportvisserij. Daartoe moeten het waterschap en de sportvisserij elkaar zoveel mogelijk informeren en consulteren. De sportvisserij kan het waterschap tot dienst zijn door als waarnemers in het veld te opereren en bijzondere constatering, zowel positieve waarnemingen als vermeende misstanden, aan het waterschap te melden.

Het waterschap zal nadrukkelijker 'vis' inzetten in de communicatie.

Het waterschap zal een folder ontwikkeling gericht op de sportvisserij over wat het waterschap doet voor vis en sportvisser.

De VBC zal na oprichting het voornaamste platform zijn voor communicatie tussen sportvisserij en het waterschap. Zowel op strategische gebied als op regionaal niveau.

Interne communicatie over vis- en visserijgerelateerde onderwerpen vindt slechts plaats met een selecte groep medewerkers (afdelingen) over onderzoeksresultaten . Daarnaast is er incidenteel aanleiding voor interne communicatie in het geval van bijzondere gebeurtenissen. We streven een verbreding van de doelgroepen na: vis als specifiek onderwerp en vis als integraal onderdeel van het waterschapswerk.

Hoofdstuk 4 Onderzoek en monitoring

Visstandonderzoek

Het waterschap doet verschillende soorten onderzoek naar de visstand. In de eerste plaats is vis één van de kwaliteitselementen die is opgenomen in het Integraal Watersysteemmeetnet. Met deze basismonitoring voeren we onder meer voor de KRW de toestand en trendmonitoring uit. Dit onderzoek vindt éénmaal in de zes jaar plaats. Op de tweede plaats is monitoring belangrijk om inzicht te krijgen in:

- het effect van (integraal) uitgevoerde inrichtingsmaatregelen;
- specifieke maatregelen voor de visstand uit het Uitvoeringsprogramma;
- andere maatregelen die effect hebben op de visstand (bijvoorbeeld het uitvoeren van peilbeheer (stuwstanden) en het regulier onderhoud (maaiwerk).

Dit type monitoring noemen we effectmonitoring. We voeren dit effectmonitoringsprogramma met ingang van 2008 uit.

We maken voor vis hierbij het volgende onderscheid:

- 1) Effectmonitoring van de uitgevoerde maatregel op directe effectiviteit. Dat betekent dat we dat bij een maatregel die specifiek is gericht op vis kijken of het uitvoeren van die maatregel effect heeft op vis. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het monitoren van een vistrap nadat die is aangelegd.
- 2) Effectmonitoring op populatieniveau: we kijken naar de effecten van maatregelen die een algemene milieu-verbetering voorstaan; vis is daarin één van de onderdelen. Een voorbeeld daarvan is het effect van veranderingen in het maai-beheer op de vispopulatie.

Het uitvoeringsproject financiert het uitvoeren van effectmonitoring. Bij het aanvragen van budgetten voor de uitvoering moeten we hiermee rekening houden.

Een andere vorm van onderzoek is het verkrijgen van meer kennis over de huidige visstand en knelpunten hierin. Daarover hieronder meer.

Het waterschap stemt voor het uitvoeren van onderzoek en monitoring aan de visstand waar mogelijk af met andere betrokken organisaties (zoals de georganiseerde sportvisserij). Onderdeel van de afstemming is de uitwerking van de opslag, het beheer en de presentatie van data.

Aanvullend onderzoek van passage door gemalen en sifons

Net als op de overgangen tussen beken en de Maas treedt ook in poldersystemen vissterfte op als gevolg van vispassage door gemalen. Onder hellende gebieden is al gesproken over vispassage door de gemalen in de grote oppervlaktewateren die tevens de verbinding vormen tussen beken en Maas. Dit probleem doet zich echter ook op iedere overgang tussen poldergebieden voor. Het is echter niet bekend wat dit voor invloed heeft op de visstand in de polder zelf.

Actiepunt:

- opzetten onderzoek naar de effecten van gemalen op de vispopulatie en het welzijn van de vis;
- onderzoek naar alternatieve oplossingen voor passage bij gemalen;
- onderzoek naar effectieve visafweer- en geleidingssystemen.

Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat sifons in principe passeerbaar zijn voor vis. We weten echter weinig over het daadwerkelijke migratiegedrag van vis door sifons heen. Een aantal migratieroutes van vis in het beheergebied lopen door sifons heen. In de toekomst zal ook De Aa via sifons onder de nieuwe Zuid-Willemsvaart gaan door lopen. Om in de ontwerpfase van deze sifons rekening te houden met eisen van vis, is het goed om meer kennis op te doen over de passeerbaarheid van sifons door vis. Het vraagstuk over de passeerbaarheid van sifons speelt niet alleen bij Aa en Maas. Bijna alle waterschappen hebben sifons in hun beheer. Dit is mogelijk een onderzoek dat we in Stowa-verband kunnen uitvoeren.

Actiepunt: passeerbaarheid van sifons bepalen in samenwerking met anderen (Stowa).

Resultaten van monitoring

Het waterschap zal tot 2015 63 knelpunten voor vis opheffen. Door de effecten van deze maatregelen goed te evalueren, kunnen we voor de volgende periode bepalen welke we knelpunten verder moeten oplossen. Met deze -nu nog beperkte- ambitie voor uitvoeringsmaatregelen voor vis, creëren we

komende periode ruimte om het inzicht in de doelmatigheid en effecten van getroffen maatregelen te vergroten. Dit heeft een sturende werking. We benutten dat voor de verdere prioritering van maatregelen. Hierdoor kunnen we mogelijk het totale aantal op te lossen knelpunten (324) naar omlaag bijstellen. Bovendien doen we kennis op hoe we de maatregelen zo (kosten)effectief mogelijk kunnen uitvoeren.

Hoofdstuk 5   **Beleidsvoornemens**

Dit hoofdstuk verwoordt de voornemens van het waterschap ten aanzien van het visbeleid. Paragraaf 5.1 gaat in op het beleid rondom viswater vanuit de ecologie; de volgende paragraaf op het beleid vanuit de manier van verhuur van visrechten en de samenwerking met de visstandbeheercommissies (VBC). In paragraaf 5.3 gaan we in op het aspect communicatie in relatie tot vis. We noemen bij een aantal beleidspunten de voorwaarden die we gaan opnemen in de huurovereenkomsten van visrechten.

Het visbeleid heeft betrekking op de volgende onderwerpen:

- streefbeelden en maatregelen voor het vissenwater;
- De samenwerking met visstandbeheercommissie;
- het stellen van voorwaarden in huurovereenkomsten;
- de manier van verhuur van visrechten.

Hoofddoel van het visbeleid is het bereiken van een natuurlijke, gezonde en gevarieerde visstand. Dit via eenduidig integraal visstandbeheer, passend bij het ecosysteem dat zichzelf duurzaam in stand kan houden. Het waterschap heeft voor de wateren op hoofdlijnen streefbeelden en maatregelen opgesteld. De streefbeelden vormen de basis voor het evalueren van de huidige situatie van de visstand en het formuleren van het gewenste beheer.

We realiseren dit doel (het bereiken van een duurzame, gezonde en gevarieerde visstand en een duurzame visserij) in samenwerking met de visstandbeheercommissie.

We stemmen de verhuur van visrechten af op het behalen van een gezond leefmilieu voor vissen en een gezonde visstand in overeenstemming met de KRW. Dit om te kunnen voldoen aan de eisen van de (Europese) overheid en de functie viswater. Hiertoe volgen er wijzigingen of toevoegingen, indien van toepassing en in overleg met de VBC, in de voorwaarden in huurovereenkomsten. De wettelijke voorschriften die het Rijk bepaalt, behandelt deze Nota Visstand- en visserijbeleid niet. Die gelden voor iedere huurovereenkomst en iedere visser.

In de huidige situatie bestaan veel verschillende huurovereenkomsten met veel verschillende hengelsportverenigingen en overkoepelende organisaties. Het waterschap is van plan om de visrechten eenduidig te verhuren, zodat we het visstandbeheer van de diverse wateren beter op elkaar kunnen afstemmen.

5.1   Ecologie

5.1.1 Afstemming op functies en streefbeelden

Het waterschap is verantwoordelijk voor het leefmilieu van vissen en daarmee ook voor de visstand. In het Provinciaal Waterhuishoudingsplan is aan bepaalde wateren een deelfunctie in relatie tot het natuurbeleid toegekend. In het Tweede Waterbeheersplan van het waterschap is aan diverse wateren de *deelfunctie waternatuur, viswater en ecologische verbindingzone* toegekend. Het is de taak van het waterschap om hier uitvoering aan te geven. Bij de verhuur van visrechten houden we rekening met de functies van watersystemen en de streefbeelden voor het (vis)water.

1. De voorwaarden in huurovereenkomsten stemmen we af op de doelstellingen voor het leefmilieu van vissen en de te bereiken (vis)streefbeelden.

2. Huurovereenkomsten voor wateren met de deelfunctie waternatuur, viswater en ecologische verbindingzone voorzien we van voorwaarden gericht op de eisen die de functie natuur stelt.

3. In huurovereenkomsten nemen we de voorwaarde op dat het verboden is beschermde soorten in bezit te hebben. Indien iemand een beschermde soort vangt, dan moet hij/zij die direct terugzetten in hetzelfde water.

4. Nadat voor het stroomgebied van de Maas de definitieve MEP's en GEP's zijn vastgesteld (2009), vervangen die de hiervoor genoemde streefbeelden.

5.1.2 Vismigratie

Wateren die een belangrijke functie vervullen voor het bereiken van de geschikte leefomgeving voor de vis die er van nature aanwezig is, heeft een vismigratie functie (migratieroutes). De doelstelling van vismigratie is het bereiken van een duurzame, gezonde en gevarieerde visstand.

Verschillende wet- en regelgevingen vragen aandacht voor de vrije migratie van vis binnen onze watersystemen. Vanuit het streven naar natuurlijke watersystemen en een gezonde visstand die zichzelf in stand kan houden, vraagt de KRW aandacht voor vismigratie.

Op nationaal niveau zijn er afspraken in de Benelux gemaakt over de vrije migratie van vissoorten in de verschillende stroomgebieden van de Beneluxlanden. Ten opzichte van de totale opgave in het beheersgebied in Nederland, is er duidelijk sprake van een achterstand met betrekking tot de realisatie van vismigratievoorzieningen.

5. De streeftbeelden die het waterschap heeft opgesteld en de maatregelen die daaruit voortvloeien, zijn leidend ten aanzien van het bereiken en behouden van gezonde en duurzame vispopulaties en ecologisch gezonde wateren, VBC en visstandbeheerplannen.

6. We toetsen nieuwe inrichtingsplannen op migratiemogelijkheden.

Het waterschap kan in haar rol als eigenaar voorwaarden aanbrengen in huurcontracten. Afstemming met andere eigenaren van water is een voorwaarde voor een succesvolle invoering van het visbeleid en de mogelijkheden voor vismigratie.

7. We verlenen geen huurovereenkomsten in de directe omgeving van (grote) gemalen en stuwen. Als we verleende huurovereenkomsten verlengen, voorzien we die van voorwaarden ten behoeve van vismigratie. Voor gemalen en vstrap geldt dit binnen een straal van 50 meter en voor stuwen 5 meter.

5.2 Visrecht en medegebruik

5.2.1 VBC en visstandbeheerplannen

De in het 'Beleidsbesluit Binnenvisserij' (LNV 1999) genoemde beleidspunten met betrekking tot het functioneren van de visstandbeheercommissie en het opstellen en uitvoeren van visstandbeheerplannen en visplannen, neemt het waterschap op in het eigen beleid (zie bijlage 1). Het waterschap gaat, in samenwerking met de water- en natuurbeheerders, sportvissers, actief aan de slag binnen de (nog op te richten) VBC. We vragen de visrechthebbenden om in VBC-verband een Visplan op te stellen. Dit omvat een beschrijving van de uitvoering van de visserij, afgestemd op het realiseren van een duurzame visstand. Het visplan bevat de uitwerking op het gebied van onttrekking, eventueel het al of niet uitzetten van vis en adequate regelgeving, controle en handhaving. In het visplan moet de gevraagde inspanning door de visserijbeheerder op het gebied van monitoring, onderzoek en registratie staan uitgewerkt en gereguleerd. De visrechthebbende zijn verplicht mee te werken aan het opstellen, uitvoeren én naleven van dit Visplan.

Het waterschap heeft meegewerkt aan het opstellen van de visstandbeheerplannen door de Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Nederland en de Beheerseenheden. We gaan ook meewerken aan de uitvoering daarvan. Door dergelijke plannen gezamenlijk te ontwikkelen, hebben de voorgestelde technische beheersmaatregelen meer kans van slagen op daadwerkelijke uitvoering. Daarnaast is er meer afstemming op bestaande plannen en ingrepen.

8. We stellen het opstellen en uitvoeren van een visstandbeheerplan voor de wateren onder beheer van het waterschap verplicht via de huurovereenkomsten. Dit ter bevordering van doelmatig visstandbeheer en doelmatige visserij. Dit ligt in het verlengde van de verplichting tot het instellen en adequaat laten functioneren van de VBC. Het niet nakomen van deze bepaling kan reden zijn voor het ontbinden van de huurovereenkomst via de rechter (Beleidsbesluit Binnenvisserij). Bestaande visstandbeheerplannen moeten daar waar nodig aangepast/geactualiseerd worden aan de doelstellingen van de KRW.

9. Op de wateren onder beheer van het waterschap moet ruimte zijn voor recreatieve benutting van de (gehele) visstand. De feitelijke mogelijkheden en condities geven we aan in de op te stellen visstandbeheerplannen.

10. We nemen actieve deelname aan de VBC en het opstellen en uitvoeren van visstandbeheerplannen met visplannen als voorwaarden op in de huurovereenkomsten. Visplannen moeten in lijn zijn met de geldende wettelijke kaders en bepalingen, waaronder de doelstellingen uit de KRW.

5.3 Verhuur van visrechten

5.3.1 Uniformering huurovereenkomsten

Huurovereenkomsten van visrechten zijn nu nog opgesteld volgens verschillende opzet. We verhuren de visrechten in de toekomst volgens een eenduidige overeenkomst. Het waterschap zal hiervoor een modelovereenkomst opstellen. Daarbij blijft het mogelijk om voorwaarden aan te passen aan de lokale situatie en beleidswijzigingen ook tijdens de verhuurperiode door te voeren. Bij verlenging bieden we nieuwe huurovereenkomsten volgens dit model.

11. Het waterschap stelt een modelhuurovereenkomst op, waarin we eenduidig algemene voorwaarden aangeven die we per locale situatie uitwerken.

12. Bij verlenging bieden we huurovereenkomsten aan volgens dit nieuwe model.

5.3.2 Visrechten naar overkoepelende organisaties

De visrechten van het waterschap zijn voor een zeer groot deel verhuurd aan hengelsportverenigingen. Een aantal huurovereenkomsten zijn ondergebracht in een overeenkomst met overkoepelende organisaties. Het waterschap kent geen individuele verhuur of schriftelijke toestemming aan particulieren.

De verhuur van visrechten is nu versnipperd en onoverzichtelijk. We verhuren de visrechten in de toekomst zoveel mogelijk aan overkoepelende organisaties. Binnen waterschap Aa en Maas zijn dit de Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Nederland, de Beheerseenheden De Aa en beheerseenheden Groote Wetering, Nieuwe Aa en Leijgraaf. Beide beheerseenheden hebben aangegeven per 01-01-2009 te fuseren. Bijkomend voordeel van verhuur aan overkoepelende organisaties is dat meer vissers kunnen vissen in meer water.

13. We verhuren visrechten zoveel mogelijk aan overkoepelende organisaties.

14. Bevisbare wateren waarvan het visrecht niet is verhuurd, brengen we via de VBC onder in huurovereenkomsten met overkoepelende organisaties. We bouwen de verhuur van visrechten aan afzonderlijke hengelsportverenigingen af.

5.3.3 Huurgelden en administratie visrechten

De zorg voor een gezonde visstand is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle deelnemers aan de Visstandbeheercommissie (VBC). De VBC verzamelt gegevens over visrechten van de binnen de VBC georganiseerde hengelsportverenigingen voor de regionale visserijplannen (nog op te stellen).

Het huidige beleid ten aanzien van de huurprijs van het visrecht is dat we de huursom berekenen aan de hand van een redelijk geachte prijs per kilometer oeverlengte en daarbij opgeteld een bedrag per ha. De gedachte is dat een symbolisch bedrag meer recht doet aan het benadrukken van het gemeenschappelijk belang en de behoefte om samenwerking op het gebied van vis. Dit werkt in het voordeel van beide organisaties.

15. Het waterschap verzorgt de administratie van de verhuur van visrechten en het beheer van huuropbrengsten. Gegevens over de visrechtensituatie, zoals vernieuwde huurovereenkomsten, geeft het waterschap door aan de VBC.

16. Het waterschap heeft de intentie om in de nieuwe contracten met de regionale vertegenwoordigers, (concreet omstreeks juli 2009), voor de huur van het visrecht een symbolisch bedrag van € 1,00 te vragen.

5.3.4 Coördinatie visserij

De organisatie en uitvoering rondom de huurovereenkomsten van visrechten is versnipperd. Meerdere medewerkers van het waterschap houden zich hier vaak zijdelings mee bezig. Er is veel voor te zeggen om één medewerker bij de beleidsafdeling een coördinerende rol te laten vervullen. De belangrijkste taken voor deze medewerker zijn:

- invoering van het visbeleid;
- afstemming tussen alle spelers in het veld (zoals sportvissers, Rijkswaterstaat, provincie, gemeenten, natuurbeheerders;
- bijhouden van de ontwikkelingen op het gebied van visbeleid, viswater en visstand;
- deelname aan de VBC als vertegenwoordiger van het waterschap.

Daarnaast is het wenselijk om per district een vertegenwoordiger deel te laten nemen aan het jaarlijks te organiseren regionaal overleg met betrekking tot de afstemming tussen het operationeel waterbeheer en de lokale visstand- en visserijbeheer.

5.3.5 Afstemming visserijbeheer binnen beheergebied

Het aandeel wateren waarbij het eigendom niet bij het waterschap ligt, is vooral in het stedelijke gebied aanzienlijk. Daar kan het waterschap via het privaatrecht geen invloed uitoefenen op het visserijbeheer en daarmee op de visstand. Dit terwijl deze wateren veelal in open verbinding staan met wateren die wel eigendom zijn van het waterschap. Gelet op de verantwoordelijkheid die het waterschap heeft ten aanzien van de visstand, is het wenselijk dat het waterschap een wettelijke bevoegdheid krijgt voor alle wateren (los van eigendom). Dit om invloed uit te oefenen op en randvoorwaarden te stellen aan het visserijbeheer.

We onderzoeken de mogelijkheden om dit via de Keur te regelen. Hierbij denken we aan het opnemen van een algemene regel in de keur. Strecking daarvan is dan dat we de visrechthebbenden, die geen huurovereenkomst met het waterschap hebben, verplichten te vissen binnen de kaders van het visplan dat is goedgekeurd door het Dagelijks Bestuur van het waterschap.

5.3.6 Wedstrijdvissen

We moeten het recreatief medegebruik -als verwant belang- afstemmen op de hoofdbestemming van de waterschapsobjecten. Die mogen we niet frustreren. Dijken, oppervlaktewater en onderhoudspaden hebben primair een waterhuishoudkundige functie. Het toelaten van recreatief medegebruik moet geen conflicten opleveren met de aan het water (bijvoorbeeld waternatuur, viswater en ecologische verbindingzones) en aan de aanliggende gronden toegekende functies (bijvoorbeeld agrarisch gebied of natuurgebied). Hengelsport is een vorm van extensief recreatief medegebruik. Viswedstrijden zijn echter een intensievere vorm van recreatie. Voor het organiseren van viswedstrijden (hengelconcoursen) is naast instemming van het waterschap een ontheffing van de keur vereist. Bij het verlenen van een ontheffing voor een viswedstrijd moeten we nagaan of de omgeving er geen duurzame schade van ondervindt.

17. Het waterschap zal aan zijn toestemming voor viswedstrijden slechts voorwaarden verbinden die verband houden met de doelstellingen uit het waterschap's visstandbeleid, de KRW, de in het waterbeheer geïntegreerde natuurdoelstellingen en de directe uitoefening van het waterbeheer.

5.3.7 Onttrekken van vis

Het waterschap streeft naar een natuurlijke, gezonde en gevarieerde visstand die zichzelf in stand kan houden. Hiervoor voeren we maatregelen uit op het gebied van inrichting, beheer en onderhoud en de waterkwaliteit van watersystemen. De visstand is steeds passend bij de aard en kwaliteit van het aanwezige ecosysteem. De visstand is een afspiegeling van de aanwezige abiotische en biotische milieufactoren. Zonder het milieu te veranderen, zal de visstand zich weer aanpassen aan het aanwezige milieu. Het toepassen van actief biologisch beheer zal daarom alleen effect hebben als de milieufactoren dusdanig zijn, dat het wegvangen van de brasemstand (en eventueel uitzetten van snoek) een stabiele verbetering van het milieu en de visstand tot gevolg heeft.

De benutting van de visstand moeten we nog uitwerken in 'visplannen'. Die zijn een onderdeel van de visstandbeheerplannen van de visrechthebbende.

18. Onttrekking van vis voor verkoop of andere commerciële doelen is niet toegestaan. Aangezien in het beheersgebied van Waterschap Aa en Maas geen beroepsvisserij voorkomt, kan alleen sprake zijn van recreatieve sportvisserij.

19. *Onttrekken van vis via visvangst zal plaats vinden in overeenstemming met het visplan (nog op te stellen).*

5.3.8 Herintroductie en uitzetten van vis

Waterschap Aa en Maas streeft binnen elk oppervlaktewater, met uitzondering van geïsoleerde wateren met een specifiek hengelsport functie, naar een duurzame en natuurlijke visstand behorende bij het betreffende watertype. Dat betekent dat een vispopulatie zichzelf in stand kan houden zonder ingrijpen van buitenaf. Daarom moeten we terughoudend omgaan met het uitzetten van vis. Het uitgangspunt van het waterschap is dan ook 'Nee, tenzij'.

Het waterschap kan een uitzondering op deze regel maken en toestemming geven voor het uitzetten van vis. Dit als er een nauwkeurig overzicht van gewenste uitzettingen in het visstandbeheerplan is. Hierbij staan de uit te zetten soorten en aantallen benoemd, en zijn nut en noodzaak aangegeven.

Bij elke aanvraag voor het uitzetten van vis geldt het volgende:

- het uitzetten van vis mag alleen zolang de ecologische toestand van het betreffende water, zoals blijkt uit toetsing aan de KRW-maatlatten, niet negatief beïnvloed kan worden;
- voor uitzetten komen, volgens de Flora- en Faunawet, alleen de soorten in aanmerking die zijn opgenomen in de Regeling aanwijzing vissen, schaal- en schelpdieren (1983);
- alleen soorten die van nature in het betreffende watersysteem voorkomen, mogen worden uitgezet.

De VBC moet de voorwaarden voor het uitzetten van vis verder uitwerken en die in het visstandbeheerplan/visplan opnemen.

20. *We nemen in huurovereenkomsten de voorwaarde opdat het uitzetten van vis mogelijk is mits dit ecologisch verantwoord gebeurt. Bijvoorbeeld na vissterfte als gevolg van calamiteiten of als herintroductie van vissoorten. De milieumomstandigheden moeten dusdanig zijn dat de vis zichzelf in stand kan houden. Uitzetten van vis kan uitsluitend plaatsvinden via een in VBC verband goedgekeurd plan.*

21. *In huurovereenkomsten staat de voorwaarde opgenomen dat het waterschap toestemming moet verlenen om vis uit te zetten. Hoeveelheden, soort en plaats worden gemeld bij het waterschap.*

5.3.9 Calamiteitenplan vissterfte

De meeste sportvissers melden de door hun gesignaleerde vissterfte en ongeregelheden bij het betreffende districtskantoor of hoofdkantoor van het waterschap. Het waterschap kan hier dan rekening mee houden bij de inrichting, het beheer en onderhoud van de watersystemen. Het waterschap heeft een centraal meldpunt voor het melden van calamiteiten, waaronder vissterfte.

Het is aanbevolen om (in VBC-verband) in regionale visserijplannen calamiteitenplannen en -teams op te richten voor het optreden bij het plaatsvinden van vissterfte.

22. *Het waterschap zal actief meewerken aan calamiteitenplannen en -teams van de VBC en meldingen van vissterfte doorgeven aan de VBC.*

Monitoring

5.4.1 Visinformatie en monitoring

Voor evaluatie van het visbeleid en voor monitoring van de visstand is het belangrijk om gegevens over wateren en de visstand vast te leggen in een visinformatiesysteem. Het waterschap gebruikt de databank Dawaco voor het vastleggen van visstandgegevens, samen met andere gegevens en maakt gebruik van Piscaria. De diverse meetnetten van het waterschap zijn geïntegreerd tot één integraal meetnet. Resultaten staan opgenomen in watersysteemanalyses en rapportages en Watermonitor.

Sportvisserij Nederland en de STOWA hebben een landelijk informatiesysteem opgezet voor gegevens over de visstand. Dit visinformatiesysteem heet 'Piscaria' genoemd en is gekoppeld aan de databank 'Limnodata Neerlandica'. Daarin zijn de waarnemingen van planten en dieren die leven in de Nederlandse oppervlaktewateren samengebracht. Het waterschap levert van oudsher gegevens aan.

We onderschrijven het belang van een landelijk visinformatiesysteem en zullen visstandgegevens aanleveren voor 'Limnodata Neerlandica'. Deze visgegevens komen ook in Piscaria.

23. Het waterschap houdt visstandgegevens bij en geïntegreerd die in het integrale meetnet en Watermonitor van het waterschap.

24. Het waterschap geeft gegevens over de visstand door aan het landelijk visinformatiesysteem 'Piscaria' en 'Limnodata Neerlandica'.

5.5 Communicatie

5.5.1 Overlegstructuur/communicatie (gezamenlijk)

Hengelsportverenigingen (visrechthebbende) hebben het gevoel dat ze onvoldoende betrokken zijn bij het waterschapswerk. Vooral wat betreft de uitvoering van uitvoeringsprojecten en de aanloop hiertoe. Dit zal onderwerp van gesprek zijn binnen de VBC.

De Federatie heeft in zijn Gebiedsvisie aangegeven hoe we het overleg met onder meer de waterbeheerder en partijen bij het sportvissen kunnen vorm geven. Dit voorstel vormt de inzet voor de te ontwikkelen overlegstructuur.

5.5.2 Vis als communicatiemiddel

'Vis' biedt mogelijkheden als een belangrijk communicatiemiddel naar de burger wat betreft de maatregelen die het waterschap uitvoert. Het waterschap zal nadrukkelijker 'vis' inzetten in de communicatie.

We vragen de visserijorganisaties om in de communicatie te participeren, gericht op eigen achterban. Deze communicatie is een duidelijke meerwaarde voor het betrekken van de sportvisserij en het realiseren van draagvlak voor het waterschapswerk.

25. Het waterschap zal de sportvisserij actief bij planvorming betrekken als die betrekking heeft op trajecten waarvoor visrechten zijn verhuurd. Daar waar we gezamenlijk plannen opstellen, zullen we de rechten van sportvisserij respecteren. In de planvorming binnen het waterschap nemen we de toekomstige toegankelijkheid in plangebieden mee.

Hoofdstuk 6 Handhaving

Handhaving van het beleid vormt één van de aspecten die we nog moeten invullen. Net als de nieuwe rol die het waterschap heeft vanuit de KRW ten aanzien van het visstandbeheer, moeten we de handhavende rol ten aanzien van het visstandbeheer ontwikkelen. Dit naast de rol die de visrechthebbende (hengelsport) op dit gebied al heeft.

Het toezien op het naleven van de regels door sportvissers in het kader van de Visserijwet is in eerste instantie een taak van de visrechthebbenden en de politie. Ook in uitzonderlijke gevallen schakelt het waterschap voor de handhaving wat betreft de visserijwet de politie in.

Het waterschap is voorstander van de 'één loket gedachte'. Daar verzamelen ze de klachten coördineren ze de handhaving. De VBC zal een geschikt platform zijn voor het verder ontwikkelen van de handhaving. Het waterschap richt zich hierbij op ontwikkelingen op dit gebied binnen de sportvisserij (professionalisering handhaving visserijwet). Binnen de VBC moeten er afspraken komen om overtreding van de regels door individuele sportvissers en stropers zoveel mogelijk te voorkomen. Het waterschap zal actief toezien op de voorwaarden in de huurovereenkomsten van het visrecht. De VBC kan hiervoor het overlegplatform vormen.

Hoofdstuk 7   Financiering

Recreatief medegebruik; sportvissen

De inrichtingskosten die met recreatief medegebruik samenhangen, dragen de overheden en organisaties die het recreatieve belang behartigen in beginsel. In bepaalde gevallen is het echter mogelijk dat het waterschap (een deel van) de kosten op zich neemt. Dit als:

- een voorziening bijvoorbeeld ook een functie vervult voor het waterschap (bijvoorbeeld een boothelling voor de veegboot die tevens als kanouitstopplaats dienst kan doen);
- het recreatief medegebruik door de betreffende voorziening beter kan worden gereguleerd (bijvoorbeeld een parkeerplaats).

De watergebonden maatregelen die gericht zijn op veiligheid en de extra kosten die hiermee gepaard gaan, komen helemaal voor rekening van het waterschap.

Migratieknoelpunten

De kosten voor het treffen van acht vismigratiemaatregelen per jaar (aanpak van prioritaire vismigratieknoelpunten) in de periode 2007-2009 zijn geraamd op € 640.000,00 per jaar. De financiering van deze maatregelen vindt vooral plaats binnen de uitvoeringsprojecten in het kader van het uitvoeringsprogramma reconstructie.

Hoofdstuk 8 Actiepunten

Intern

Visstandonderzoek

- opzetten onderzoek naar de effecten van gemalen op de vispopulatie en het welzijn van de vis;
- onderzoek naar alternatieve oplossingen voor passage bij gemalen;
- onderzoek naar effectieve visafweer- en geleidingssystemen;
- passeerbaarheid van sifons bepalen in samenwerking met andere (Stowa)

Het waterschap zal bij haar visstandonderzoeken de sportvisserij tijdig informeren over de doelstelling/beoogde resultaten, planning en de resultaten. We bieden de resultaten aan voor verwerking in 'Piscaria' en 'Limnodata Neerlandica'.

Communicatie

- we brengen de beleidsnota Visstand- en visserijbeheer onder de aandacht van alle projectleiders inrichtingsprojecten (projectenbureau), districtshoofden en medewerkers districten;

De nota zal na vaststelling op de website van het waterschap komen te staan;

- Voor een goede communicatie bij onder meer overleg en vergunningafgifte, maken we een folder waarin de hoofdlijnen van het beleid op een goed leesbare en beknopte manier zijn neergezet.

Planvorming

We gaan de realisatie van voorzieningen voor vismigratie actief oppakken. We doen voorstellen voor het invoeren van visemigratieplannen in de planvorming of bestaande of nieuwe projecten (onder meer ecologisch herstel en nieuwe/renovatie gemalen). Het op deze manier meeliften in projecten leidt ertoe dat we kosten kunnen besparen.

We brengen de projectleiders voor plan- en visievorming en realisatie van inrichtingswerkzaamheden op de hoogte van de afspraken met de visserij. Dit heeft als doel om de sportvisserij actiever bij de planvorming te betrekken. We ontsluiten de overzichtskaart met visrechethebbenden via Geokey. Ze kunnen dat raadplegen om te bekijken onder welke huurovereenkomst de watergangen vallen waarop de planvorming betrekking heeft.

Keur

We onderzoeken de mogelijkheden voor het opnemen van een algemene regel. Die heeft tot doel om visrechethebbende, die geen huurovereenkomst met het waterschap hebben, te verplichten te vissen binnen de kaders van een visplan dat het waterschap heeft goedgekeurd.

Herzien overeenkomsten

Het waterschap zal in 2007 de verhuurovereenkomst met Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Nederland aanpassen volgens deze beleidsnota. Bij het verlopen van de huurtermijn van de overeenkomst passen we alle lopende overeenkomsten aan volgens deze beleidsnota.

Vastgoed Registratie Systeem

We nemen de nieuwe verhuurovereenkomsten op in ons Vastgoed Registratie Systeem.

Evaluatie Beleid recreatief medegebruik

Bij deze evaluatie nemen we de vraag mee om de tijden van openstelling van terreinen te reguleren (verruimen voor onder meer nachtvisserij).

Implementatie GIS

In 2009 bekijken we de mogelijkheden om informatie over eigendom van de watergang in relatie tot verhuur visrecht en de aanwezigheid van onderhoudspaden beter te ontsluiten. Dit ten behoeve van het in kaart brengen van de bereikbaarheid van watergangen voor de hengelsport (looprecht).

Externen

Implementatie door overige waterbeheerders

Het waterschap stelt op basis van voorliggende kaders een standaard huurovereenkomst op. We stellen dat op verzoek aan andere verhuurders van visrecht binnen het beheergebied beschikbaar.

Communicatie

Het waterschap streeft naar een open communicatie met de sportvisserij. Daartoe moeten het waterschap en de sportvisserij elkaar zoveel mogelijk informeren en consulteren. De sportvisserij kan het waterschap tot dienst zijn door als waarnemers in het veld te opereren en bijzondere constatering, zowel positieve waarnemingen als vermeende misstanden, aan het waterschap te melden.

Na oprichting van de VBC zal deze commissie het voornaamste platform voor communicatie tussen sportvisserij en het waterschap zijn; op strategisch gebied en op regionaal niveau. We passen de overlegstructuur toe zoals is voorgesteld in de Gebiedsvisie Sportvisserij Oost-Brabant (Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Brabant, 2004).

Sportvisserijsector

Kaarten

Het waterschap vraagt van de visrechthebbende om in de schriftelijke toestemming aan haar leden alleen die wateren op kaart te zetten waar zij ook toestemming tot betreding van (één van) de oevers hebben.

HOOFDSTUK 9 Samenvatting Deel B Uitvoeringsprogramma, Vismigratieplan en overzicht van maatregelen

In deel B staat het uitvoeren van visgerelateerde maatregelen nader uitgewerkt (op hoofdlijnen) en gaan we specifiek in op de vismigratieproblematiek.

Inrichtingsmaatregelen

Invoering van een visvriendelijker inrichting, beheer en onderhoud zijn belangrijke maatregelen waarmee het waterschap haar taak invult als waterbeheerder en visstandbeheerder van visrijke wateren in het landelijk en stedelijk gebied. Inspanning om de visstand te verbeteren, zoeken we in eerste instantie in het meeliften met bestaande projecten en plannen. In totaal herinrichten we circa 15 % van de waterlopen (700 kilometer hoofdwaterloop als uitkomst Gebiedsproces). Daarmee verwacht het waterschap te voldoen aan de KRW-doelen met betrekking tot de inrichtingsbehoefte gericht op ecologie.

Migratiemaatregelen

De opgave voor het oplossen van knelpunten met betrekking tot vismigratie zijn in beeld gebracht. IER zijn in totaal 330 knelpunten, waarvan er al 10 zijn uitgevoerd. Vervolgens zijn de knelpunten geprioriteerd. De prioritering gebruiken we om de knelpunten in te delen in drie uitvoeringsfasen:

- 2007-2009, 63 knelpunten met hoge prioriteit, gekoppeld aan lopende afspraken (WHP/reconstructieplan);
- 2010-2015, 65 knelpunten met hoge en midden prioriteit, gekoppeld aan afspraken die voortkomen uit het Gebiedsproces;
- 2015-2027, 196 knelpunten met midden en laagste prioriteit, gekoppeld aan afspraken die voortkomen uit het Gebiedsproces; het is hierbij logisch dat we de knelpunten met een lage prioriteit nog eens nader bekijken.

Ambitie

Om alle nog resterende barrières (totaal 320) op te heffen (einddatum KRW 2027), is een gemiddelde inspanning van 16 passages per jaar nodig. We veronderstellen dat we met de realisatie van de knelpunten met een hoge prioriteit (63 knelpunten, gemiddeld 8 per jaar) een hoog ecologisch effect mogen verwachten. Dit is tevens de achterliggende gedachte van de bestaande afspraken en het uitgangspunt voor prioritering in WHP en Reconstructieplannen.

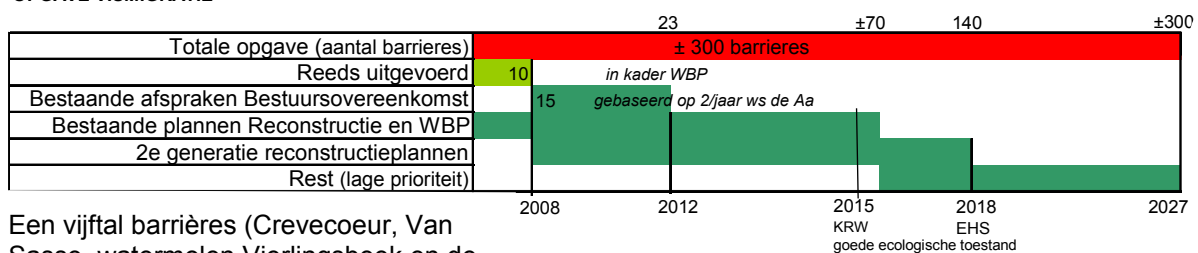
Resultaten van de huidige maatregelen zijn nog slecht beperkt onderzocht. De in de nota aangegeven onderzoeksbehoefte kunnen sturend werken op maatregelen die we in de toekomst nemen. Met de nu nog beperkte ambitie creëren we de komende periode ruimte voor het vergroten van inzicht in de doelmatigheid en effecten van getroffen maatregelen. Die hebben een sturende werking en kunnen we benutten voor de verdere prioritering van maatregelen (vanaf 2015).

De hiervoor geschetste ambitie is gebruikt voor het definiëren van de opgave met betrekking tot visgerelateerde maatregelen in het Gebiedsproces.

Kosten

We gaan ervan uit dat de knelpunten met hoge prioriteit (63) in 2015 zijn opgelost. Dat betekent dat we per jaar 8 barrières moeten oplossen. Uitgaand van de bestaande opgave (reconstructieplannen/WHP) en uitvoering tot en met 2015, waarbij we circa 63 mitigerende maatregelen uitvoeren, vraagt dit om een investering van circa € 5 miljoen ofwel € 640.000,00 per jaar.

OPGAVE VISMIGRATIE

overkluizing van de Zuid-Willemsvaart) zullen door aard en omvang veel hogere kosten met zich mee brengen (€ 1 tot 3 miljoen). Deze projecten zijn van een zodanige omvang, dat we ze apart begroten en budgetteren binnen concrete projecten. De kosten zijn sterk afhankelijk van de gekozen oplossingsmaatregelen. Keuzes hierin zijn nog niet gemaakt en de knelpunten zijn dan ook niet verder uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma.

Literatuur

1. Unie van Waterschappen, Sportvisserij Nederland, Combinatie van Beroepsvissers, Adviesnota beleid waterbeheer-visstandbeheer, 2006

2. Waterschap Aa en Maas, Recreatief medegebruik en scheepvaartverkeer, 2006
3. Waterschap De Aa, Vismigratieplan, Kragten 2002
4. Waterschap Aa en Maas, Vismigratieplan Aa en Maas, concept 2007
5. Federatie van hengelsportverenigingen Zuidwest Nederland, Gebiedsvisie Sportvisserij Oost-Brabant (2004)
6. OVB, in opdracht van Beheerseenheid de Aa, beheerseenheid Groote Wetering, Nieuwe Aa en Leijgraaf en Waterschap De Aa, Visstandbeheerplan voor het stroomgebied van de Aa 1998-2004, december 1997
7. OVB, in opdracht van Federatie Zuidwest Nederland, Visstand- en sportvisserijgebruiksplan de Maaskant 2001-2010, 2002
8. Waterschap Aa en Maas, Visstandonderzoek 2006, Districten Beneden Aa en Boven Aa (+ Drongelens Kanaal), 2007
9. Stichting RAVON & Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, in opdracht van waterschap Aa en Maas, Vissen in het beheersgebied van Waterschap Aa en Maas, 2004
10. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Nota visbeleid, 2005
11. Sportvisserij Nederland, Basisboek visstandbeheer, 2007
12. Waterschap De Dommel, Beleid sportvisserij en visstandbeheer, concept 02 maart 2007
13. LNV, De Kaderrichtlijn Water en de Visserij, december 2004
14. Waterschap Zuiderzeeland, Visie op vis, 2007
15. Handboek vormgeving en inrichting viswater, LNV, 1990